

Johann Fecht Johann Cramer

**Disputatio De Fructibus Iustitiae, Per Christum Jesum in Laudem & Gloriam Dei
Factis : Ex Philipp. I. V. 11**

Rostochi[i]: Weplingius, 1700

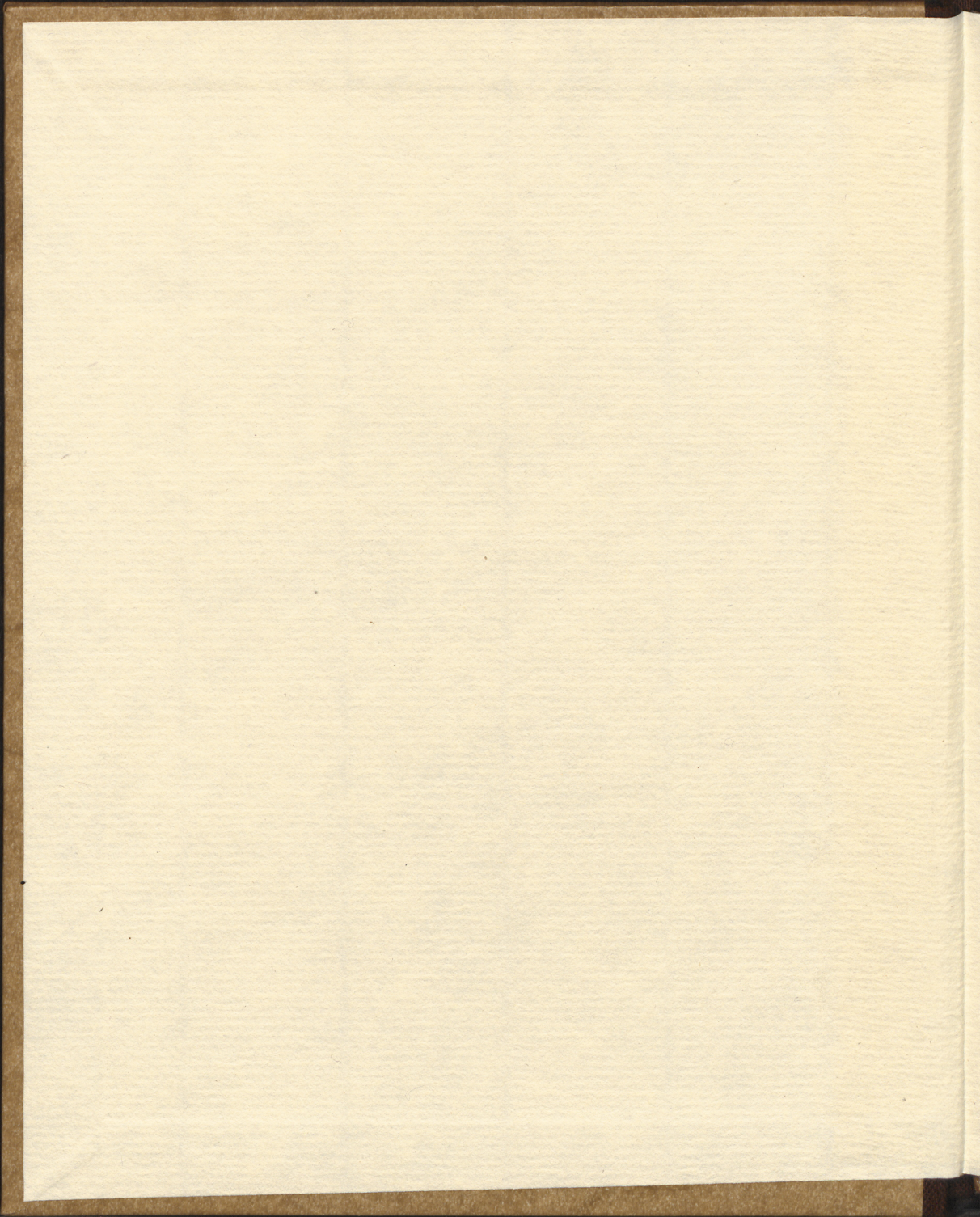
<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn742253287>

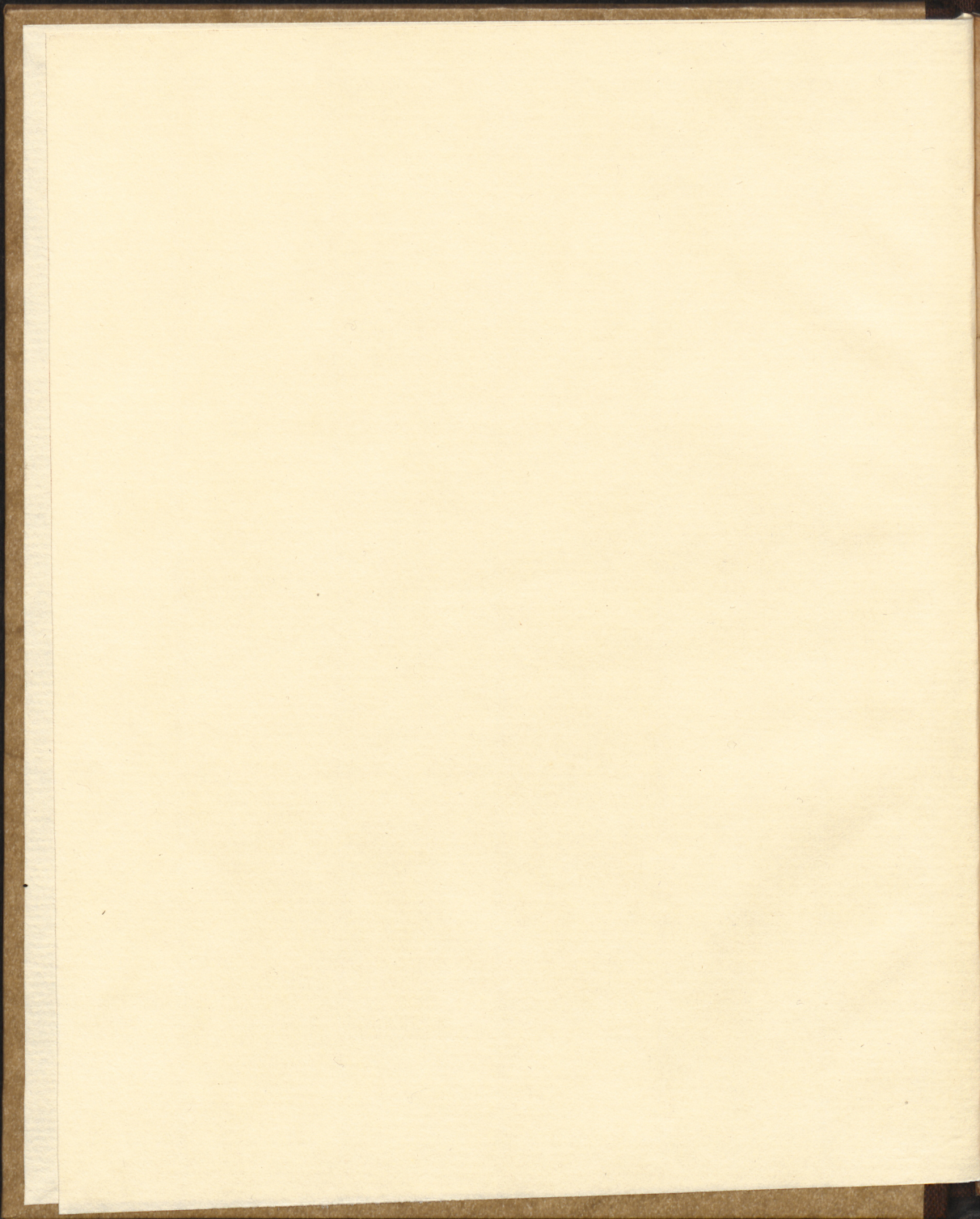
Druck Freier Zugang

RU theol. 10.Dez. 1700

Fechtius, Joh.

323.
DISPUTATIO
DE
FRUCTIBUS
JUSTITIÆ, 338
PER CHRISTUM
JESUM IN LAU-
DEM & GLORIAM
DEI FACTIS

EX PHILIPP. I. V. II.

QVAM

DUCTU VENERANDI DOCTORIS SUI

D. JOHANNIS FECHTII,

SS. THEOL. D. ET PROF. ORD. CONSIST. DUCAL.
ADSESS. ET DISTRICT. ROSTOCH. SUPERINT.

Conscriptam,

Sub ejus PRÆSIDIO

Publico placidoq; colloquio exponit

AD DIEM X. Dec.

IN AUDITORIO MAJORI

JOHANNES CRAMERUS

BILFELDA-WESTPHALUS,

AUTOR

Rostochl, Typis JOH. WEPPLINGI, Univ. Typogr. Ao. 1700.

1700

DISPUTATIO
DE
FRUCTIBUS
IUSTITIAE
PER CHRISTUM
JESUM IN LAM-
DEM & GLORIAM
DEI FACTIS
EX PHILIPPO
DUCU VENERANDI
D. JOHANNIS RECHT-
STADT D. ET PROF. DR. CONSIST. DUCAL.
ADRESS. ET DISTRICT. ROSTOCK. SUPERINT.
CONSPIRANT.
Sub cura PRÆSIDI
Publico hanc in causa carere
No. 111. E. D.
IN AEDIFICIO MAIORI
JOHANNES CRAMERUS
BIBLIOTHECARIUS

I. S. N. J.
PROCEMIUM.

Erquam jucunda homini vere
pio & Christianarum virtutum stu-
dioſo eſt illa comparatio, quā iuſtitia
probitatiſq; cultorem deſcribit princi-
pio Pſalterii ſui plenus Divino Spiritu
David, cum inquit: *Ille eſt ſicut arbor,
plantata ad rivos aquarum, quæ fructum
edie in tempore ſuo & cujus folium non
decidit; ideo quicquid faciet proſperabi-
tur.* Quæ ipla comparatio nonnun-
quam etiam ad arborum ſpecies de-
ſcendendo magna cum *ἐμ φάος* ali-

bi repetitur. Pſalm. XCII. 13. Jer. XVII. 8. Joh. XV. 1. Intelligit
autem ſciades per hanc arborem non lignum aridum aut ſterilem
qvandam arborem, licet vocabulum in Hebraico textu lignum no-
tet tam aridum quam viride & fructum ferens, ſed in ſpecie ar-
borem frugiferam, quod deſcriptione ſequenti indicatur. Nimi-
rum quod arboris huius folium non decidat. Qvales arbores ſunt
olea & palmi, quæ folia non amittunt. Nec internam tantum
arboris bonitatem, ſed & ſuccum exterius ei affluentem prædicat
David. Magnam arbori parit commoditatem, ſi ad rivos ſit poſita,
præſertim in ſecioribus orientalium terris, ubi facilius ſucco pri-
vatur ſolum æſtu ſolis & hinc areſcunt arbores. Ita & pii, ne are-
ſcant, plantati ſunt ad rivos aquarum. Rivi autem illi ſunt fluen-
ta gratiæ Divinæ, Spiritus S. verbi, Sacramentorum. Ex hiſce
rivis perpetuus ſubminiſtratur ſuccus atque vigor pio contra æſtum
cruciſ & iræ & calamitatum. Multis enim calamitatibus pius ſubje-
ctus eſt, quoniam e miſero peccati deſerto in amœnam Eccleſiæ
paradiſum transplantatur, in quā à Satana aliſq; hoſtibus ſæpiſſime
& tentatur & affligitur. Talis arbor, quæ non ſterilis eſt, nudis ve
ſaltem luxuriat frondibus, tempore debito, autumnali vel æſtivo,
large producit ſuos fructus, ita & pii, tanquam bonæ arbores, bo-
nis ſe commendant fructibus, non contenti ſolo cogitationis ger-
mine

A 2

mine

mine, vel boni propositi flore, vel verborum foliis, ut *Hugo* loquitur; sed ipsemet omnis generis turgent fructibus. Fructus vero piorum describit Divus Paulus in Epist. ad Gal. V. 2. seqq. *Fructus vero Spiritus est, amor, gaudium, pax, patientia & ceteri.* Hi fructus in tempore eduntur. Impii quoque nonnunquam ferunt fructus, ast hi sunt vel immaturi vel putridi citoque pereuntes; pii vero fructus proferant suos tempore opportuno; quod indicat vox Chaldaica *מכשל*, quod idem est ac: *cogit* pius seu maturat in tempore suo. In tempore, scilicet opportunitate vera, ubi proferenda patientia, exercenda charitas, comprobanda fides. Hujus arboris folium non decidit. Defluxus enim foliorum est indicium calamitatis. Ita pii semper virent in ipsissimis calamitatibus, optimarum quaremlibet virtutum folia vel conservantes vel de novo protrudentes: cuius virtutis causa est, quoniam benedictio Divinae gratiae largitur hanc tam probitatis quam fortunati status gloriam; ideo quicquid faciet, prosperabitur. Quae verba utrum simul ad ipsam arborem, an ad folium arboris, an tantum ad hominem piū referas, parum interest. Id enim ijs significatur, fausta & felicia omnia iis evenire, qui seria vegetaque semper pietate arborem incolumem sanamque sint imitaturi. Placet nobis tam savi jucundissimorum fructuum considerationi amplius immergi: arrepta ex S. Paulo ania, qui eadem cum Davide similitudine utitur, cum Philippenses suos hortatur, cap. I. v. 11, ut sint:

Παρακαλούμενοι καρπῶν δικαιοσύνης, τῶν ἁγίων ἰσχύων
 Χρ. εἰς δοξάν καὶ ἐπαινον τοῦ Θεοῦ.

Quae verba consensu Ampli. Facult. Theolog. in Academ. Rost. exercitii publici loco, ad exhibendum quaecunque specimen Theologicum, visum fuit explicare, ex iisque sensum Pauli de *fructibus justitiae*, pro ingenii ac iudicii Divinitus mihi concessi modulo, lucē publicae exponere. Ita quidem ut in capite primo *Sectio Exegetica*, in secundo *Deductio Practica* demonstretur. Quo vero labor hic in Numinis Divini gloriam, salvificae veritatis patrociniū ac studiorum meorum ulteriorem promotionem & emolumentum cedat, Deum T.O.M. piis precibus suppliciter veneror, ut celesti benedictione hanc considerationem Academicam ex alto prosperè fortunetur atque secundetur, idque propter meritum Salvatoris mei Jesu Christi!

CAP.

725

CAP. I.

SECTIO EXEGETICA.

§. 1.

Um itaque Deo duce Paulinum hoc dictum explicandum aggredior, ante omnia occasio erit observanda, qua adductus est Paulus, ut plenissimos hos justitiæ fructus tam sollicitè Philippensibus commendaret. Ea vero ex superioribus repetenda est. Nempe Divino actus Spiritu è Troade Philippos venerat Apostolus, eodemque exiguò intercedente temporis spatio converterat ad fidem. Res tota Actorum XVI. Cap. enarratur. Dehinc captivus Romanus vectus Paulus magnum liberalitatis argumentum, à Philippensibus ei per Epaphroditum submissum, acceperat. Ex quo, quanta fide quantaque constantia in instituto semel suscepto perseverare vellet, abunde cognovit. Metallicis urbs Philippensis potissimum celebris, teste *Diodoro Siculo*, lib. XVI. redditus annuos plusquam mille talentorum ferre potuit. Jam vero bene nummati ut plurimum auri sacra fame laborant, in quærendis ac augendis nummis per fas atque nefas occupati sunt, parum solliciti de salute ac fructu edendo bono. Ast horum è numero Philippenses non esse judicat Apostolus, siquidem eos præconio dignos mactat, quod opes, quibus ipsos ex metallicis fodinis benignissimum Numen ditaverat, illicitis mediis non accumulare studeant, sed his ministerio & inopiæ suæ aliorumque exigente necessitate prompte succurrant. Philipp. IV. 14. Ut itaque hoc præconio semper digni inveniantur, thesaurumque longe nobilio rem, Evangelii professionem, nunquam amittant, admonet illos & precatur, ut repleantur hisce aliisque fructibus magis magisque. Pro more autem suo facit Apostolus, quippe qui ubicunque plantaverat Ecclesias, nunquam intermisit pro earundem conservatione & incremento ardentissimas ad DEUM fundere preces. Id facit in Epistola ad Colossenses, I. 9. ubi, propterea, inquit, & nos, ex quo die id audivimus, non desinimus pro vobis orare & petere, ut impleamini agnitione voluntatis ejus, cum omni sapientia & intelligentia Spirituali, ut ad eum diligenter ambuletis Domino ad omnem complacentiam, in omni bono opere frui-

A 3

disq.

Edificantes & aucti, ad noticiam Dei in omni virtute confortati, secundum potentiam glorie ejus. Id facit in I. Epist. ad Thel. III. II. Ipse vero Deus & Pater noster & Dominus Jesus Christus faciat, ut auctiores sitis & exundetis mutua inter vos charitate & in omnes, quemadmodum & nos in vos, ut adeo corda vestra inculpata sint in sanctitate coram Deo. Nostro in textu dicit: Hoc oro, ut charitas vestra adhuc magis magisque exundet in cognitione & omni sensu, ut probeitis, quae discrepant, ut sitis sinceri & inoffenso cursu pergatis ad diem usque Christi, repleti fructibus justitiae, qui sunt in Christo Jesu ad gloriam & laudem Dei. Quæ loca ita inter se sunt parallela, ut singula & eminentem in sanctificatione gradum, & bonorum operum, & sanctificatione promanantium, ubertatem, & fontem, ex quo illa proveniunt, & modum formamque, juxta quam fieri, & finem, ad quem tendere debent, pulcherrima ratione complectantur. Ambrosius in h. l. summam trium versuum, unam sententiam continentium, ita repræsentat: DEO adjutore ordinem discipline Christiane vult eos imbueri, ut quia firmati in fide sunt, non sint nefarii Sacramenti credulitatis sue & scientes discernere utilia à contrariis, justitiae operibus ornent doctrinam Domini, fructum facientes immortalitatis ad abundantiam omnium bonorum, ut gloriosus in his appareat Magister Gentium. Sed verò singula nunc textus nostri voces propius nobis inspicendæ sunt.

S. II. Πᾶσι πληροί. Significat hæc vox multitudinem atque exuberantiam, saltemque id, cui nihil deest. Existimant nonnulli, metaphoram à velis desumptam esse, quæ plena & extensa sunt multitudine ventorum; idemque desiderari Apostolum à Philippensibus, ut pleni extensique multitudine fructuum justitiæ sint. Sed verò addita vox: καπνώ, evidenter innuit, de arbore fructibus plena desumptam similitudinem esse, ut adeo plenum sit, quod est in omnibus partibus suis repletum, fecundissimum & fertilissimum. Quod omnia, quæ excogitari possunt, bona opera habet, ut arbor, pomis ex omnibus ramis dependentibus abundans. Chrysostomus in h. l. commentatur: repleti fructibus justitiæ est vitam cum dogmatibus quoque rectam habere, non simpliciter rectam sed repletam fructibus justitiæ. Theophylactus item in h. l. non autem ut imperfectam virtutem aut Eleemosynam operemini, sed ut sitis repleti. Nempe loquitur hic Apostolus de summo gradu renovationis ac sanctificationis in omnibus bonis operibus.

Non

128.

Non in una re bonos, in altera malos esse vult Philippenses, ne unam virtutē diligere, alteram odio habere; virtutes enim omnes cohererent tanquam annuli catenæ; qui unum habet, omnes habeat necesse est; qui se in una re laudabilem, in altera vituperio dignum præbet, ipse conatur lucem & tenebras, Christum & Belial combinare. Quemadmodum cum de Christo dicitur Coloss. II. 9. *in ipso inhabitare totam plenitudinem Deitatis*; nihil de Deitate excipitur; quicquid intra Divinitatem virtutum & perfectionum est, comprehenditur: ita cum Philippenses pleni esse jubentur fructibus iustitiæ, nihil bonorum fructuum excluditur. Patet id ex aliis quoque locis. Quod enim h. l. *est repleti fructibus iustitiæ*, id Coloss. I. 10. est fructum ferre non in uno sed in omni bono opere; & cap. IV. 12. perfectum ac repletum esse in omni bono opere ad faciendam voluntatem DEI. Loquitur itaque de obedientia, non quæ legi tantum in uno alteroque externo satisfacit, sed de interna sanctitate & bonis operibus & omnibus generibus bonorum operum, erga DEUM & proximum. Nec verò Apostolus dicit, Philippenses jam impletos esse fructibus iustitiæ, sed precatur versu 9. ut *μᾶλλον καὶ μᾶλλον*, *magis magisque* dilectant, adeoque (quod ex illo versu adhuc iterum repetendum est) illi magis magisque impleantur fructibus. Qui autem ditari amplius ampliusque debet, nondum est perfectus: quamquam ad perfectionem tendat, eamque quodammodo etiam obtinere possit. Et certe ex ipso precandi modo simul patet, non esse plane impossibile, ut hos iustitiæ fructus in aliquo perfectionis gradu consequantur. Debemus enim precari in fide & ex fide, alias oratio nostra DEO non est accepta. Fides enim in orando duo comprehendit, primò promissionem Divinam, quod DEUS id velit nobis largiri, quod precamur; deinde certitudinem, quod certi simus, DEUM velle exaudire preces nostras. Utrumque possibilitatem supponit. Quinimo tentatio DEI foret, si vellemus aliquid perere, quod secundum ordinem neque ut obtineamus possibile esset, neque nobis promissum ut obtineamus. Quod verò de precibus Apostolicis vel cogitare impium esset. Vid. D. Speneri Evangel. Glattens Berichtigung/ Cap. IV. §. 28. pag. 342.

S. III. Sequitur vox: *καρπῶν*; quam proprie de quarumlibet

bet plantarum fructu enunciari in vulgus notum est. Vid. Matthi. XII. 33. Per metaphoram transfertur vel ad quamlibet utilitatem denotandum ac commodum, Rom. I. 13. vel ad effectus morales, ex causis suis tanquam fructus resultantes. Quo sensu & à Paulo hic accipi, palam est. Nec obscura ejus rei ratio est. Sicut enim fructus non ex sterilibus, sed fecundis arboribus expectantur & colliguntur; ita quoque B. O. non ab irrigenitis proveniunt, sed à justincatis, qui justitiæ *querus* & *planta* *jeheva* vocitantur; ubi Esaias ait, se à Spiritu Domini missum ad concionandum miseris, *ut nominentur arbores justitiæ ac planta Domini*. Conf. etiam cap. XLVII. 12. Ezech. & cap. X. Hof. V. 1. Sicut fructus ab interna arboris anima oriuntur: ita B. O. à fide, tanquam anima justitiæ, *quæ per charitatem efficitur* est; ad Gal. V. 6. Sicut fructus arboris bonitatem demonstrant & si absint, vel emortuam eam esse vel inutilem arguunt: ita *fides sine operibus exstincta est*. Jac. II. 7. & per opera fidei veritas demonstratur, v. 1. Anselmus hos fructus de præmio Philippenſium in cælo accipit, sed incongruè, cum agat de hujus vitæ fructibus, per quos inculpati sint usque ad diem Jesu Christi, ut vers. antec. dicitur. Præterea solennis est hæc quasi in sacris bonorum operum nomenclatura. Vocantur enim *fructus* in Epist. ad Gal. V. 22. Et Eph. V. 9. *fructus boni*; & *fructus justitiæ*, Jac. III. 17. 18. *Fructus in sanctificationem*, Rom. VI. 22.

§. IV. Sunt autem fructus illi fructus *justitiæ*, id est, *justitiæ*. Justitia secundum Scripturam duplex est, legalis, quæ legi perfecta omnibus numeris obedientia præstatur. Quam qui præstat, justus est & justitiam exercet. Et Evangelica, quæ est justitia per fidem nobis imputata, nostraque facta. Successit hæc in locum Justitiæ legalis, quia per lapsum primorum nostrorum parentum factum est, ut legi exactum obsequium præstare, adeoque ex lege justii esse nequeamus. Ut itaque alia ratione coram Deo justii redderemur, DEUS missio Filio suo effecit. Quod enim legi impossibile erat, quippe quæ per carnem infirmata fuerat, DEUS faciebat, *mittebatque Filium in forma carnis peccato obnoxia & condemnabat peccatum in carne, per peccatum*; ut adeo justitia à lege requisita non à nobis sed in nobis per Christum impleretur. Rom. VIII. 3. 4. Lex itaque à Christo impleta justitia est, nobis imputando communicata. Unde *justitia in Christo facti* dicimur, II. ad Cor. V. 21. Cumque ex operibus

227
 ribus legis non justificari possit ulla caro, Rom. III. 20. ideoque fidei in Christum hoc imposuit officium DEUS, ut per illam justificemur, v. 22. 24. Id quod clarissime ex seqq. in textu nostro verbis patet. Addimus suffragium D. Aegid. Hunnij, h. l. dicentis: Bona opera dicuntur justitiæ fructus, siquidem ex fide justificante promanant, eandemque fidem fideique justitiam antegressam declarant atque testatam faciunt. Sunt autem fructus non ejus justitiæ, quæ nititur fiducia propria sanctitatis, sed ejus, quæ contingit per Christum, Añe Inoñ Xc152. Cum quo & faciunt D. Bartholom. Battus, D. Lucas Osiander, D. Eilhardus Lubinus, Doct. Calovius, aliique.

S. V. Intelligi vero ab Apostolo justitiam, non quæ ex lege, sed quæ ex fide in Christum est, verba mox sequentia arguunt: Tñ Añe Inoñ Xc152. Quemadmodum illa arbor, quæ solis æstu atque pluvia æquè abundat, multos fert fructus: ita justus, qui solis justitiæ æstu, ejusque pluvia irrigatur, multa bona opera facit. Et hoc quoniam per Christum Jesum confortatur. Si verò nostra bona opera non per fidem in Jesum Christum proveniunt, sunt mortua & carent anima. Nam domus nullum fundamentum firmum habens, sed ædificata super arenam aridam, non potest consistere; arbor carens radicibus, quos proferre fructus potest? nullos. Ita justus sine fide per Christum J. imputata nulla B. O. facere potest; quapropter Christus per Spiritum suum omnia in nobis operari debet. Est autem justitia per Jesum Christum & justitia DEI per fidem Jesu Christi, interprete Apostolo, Rom. III. 22. unum prorsus idemque. Justitia enim per fidem in Christum est justitia, quæ nostra fit per fidem in Christum, quippe qui ideo factus est non sibi sed nobis justitia, I. ad Cor. I. 30. Hæc autem justitia Christi, quæ primum per imputationem nostra fit, non est otiosa, sed in opera legi conformia, ex quibus & ipsa constat, propullulat. Id est, quod Apostolus alibi ait: Fidem id est; justitiam vel Christum ipsum, fide apprehensum, per charitatem esse efficaciter operantem. Gal. V. 6. Grotius has voculas exprimit sequenti modo: Non opera veteris legis, tanquam imperfectiora, sed novæ legis, quæ sunt per Christum Jesum, novum doctorem, vetera perfectiora reddentem. At falsa est hypothesis; lex enim perfecta est, continens regulam eorum operum & factorum, quæ DEUS ab hominibus fieri

fieri & non fieri voluit. Bona opera dicuntur fieri per Christum, quia fiunt per fidem in Christum & à Christo tanquam principio; illi enim per fidem insiti sumus. Bona opera sunt fructus, nempe quos Christus in nobis, non natura per proprias vires producit, ut *Calov. h. l.*

S. VI. Vox: τῶν, fructus, qui præcesserant, refert & simul verbum aliquod elliptice includit, quod plerique omnes hoc modo supplent: Qui sunt vel qui fiunt in vobis. Ita *Chrysost. Luth. Beza*. Fiunt autem in vobis *id est per Jesum Christum*. Particula est, quæ cum & principalem & instrumentalem causam notare, ex usu Scripturæ apta sit, hoc loco principalem causam notat, quippe partim meritorie partim active fructus in homine bonos producentem, partim novam formam eosdem imbuentem, ut cum antea Deo ob imperfectionem grati esse non possent, ob perfectissimam Christi obedientiam, fide apprehensam, eidem accepta reddantur. Nam sine fide Deo placere impossibile est. *Hebr. XI. 6.* Opponuntur itaque per hanc particulam B. O. ex natura facta iis, quæ ex gratia fiunt. *Videbantur sibi*, ait *Theoph. h. l. Infideles virtutem ac elemosinam vindicare. Quam ob rem adiecit: qui sunt per Christum Jesum. Illorum enim opera non sunt secundum Christum, sed ob ipsam gloriam tantum sunt & ut hominibus placeant.*

S. VII. Superfunt ultima Pauli verba, quæ finem fructuum nostrorum repræsentant, *Εἰς δόξαν καὶ ἡδὴ πᾶσι & πατρὶ, in gloriam* non ipsorum, sed Dei, qui ut omnia, quæ creata sunt ac condita, propter semetipsum creavit ac condidit, omnia creata ac condita gloriæ creatoris atque laudi inservire oportet, ut *Baldwinus* commentatur h. in l. Luculenta sunt verba Pauli ad Eph. IV. 5. 6. *Deus prædestinavit nos, ut adoptaret in filios per Jesum Christum in se; juxta beneplacitum voluntatis suæ, ut lauderetur gloria gratiæ suæ, quâ charos nos reddidit per illum dilectum.* Quicumque aliud quid respicit, e. g. proprium commodum, honorem, gloriam ac laudem, ipse maculat omnia optima opera, quoniam *Φιλαυσία* similis vermi in pommo formoso, licet pomum sit formosissimum in & per se, attamen à verme corrumpitur: ita omnia opera, optima licet sint, *Φιλαυσία* corrumpit. Licet homo omnes facultates suas in alimoniam pauperum impendat, etsi tradat corpus suum, ut combureretur; imò si eo pervenerit, ut oculis suis vidisset in claritate Deum, non ve-

ro quæreret gloriam ac laudem Dei, sed sui ipsius; omnia frustra essent. Finis enim omnium nostrorum operum est laus & gloria Dei; quam ob rem omnia facta fieri debent in Divini nominis gloriam. Ad hoc admonet nos ipsa veritas Christus, Matth. V. 16. dicens: *Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant vestra B.O. & glorificent Patrem vestrum, qui est in caelis.* Petrus hunc locum insigniter nobis illustrat, I. Ep. II. 12. dicens: *conversacionem vestram habete honestam inter gentes, ut qui in hoc, quod obsecrant vobis, ut facinorosis ex bonis operibus, quæ spectarint, glorificent Deum in die visitacionis.* Ut hæc dilucidiora fiant, singulæ voces separatim consideranda sunt.

§. IIX. Hæc vero quæquam sint ipsa luce meridiana clariores, tamen caliginem adfundere iis *Pet. Lombardus*, sententiarum celeberrimus Magister, non dubitavit, cum *ἡ δόξα* in gloriam, scripsit idem esse ac ad gloriam vitæ æternæ nobis comparandam; & *ἡ δόξα* in honorem Dei, ad honorem Dei celebrandum. At cui cerebrina hæc glossa unquam venerit, cum verba legit, in mentem? Vox equidem *δόξα* gloriæ frequenter tribuitur, quæ olim vel corpora nostra vel animas vel totum compositum ornabit; sed ea quando intelligatur, cujuslibet loci primus statim intuitus docet. Hic autem quam primum verba leguntur, illico animadvertitur, per *ἐν ἡμῶν* duo ista vocabula, *δόξα καὶ ἐν ἡμῶν*, gloriam & honorem conjungi & genitivum consequentem *ἡ δόξα*, Dei, ab utroque æqualiter regi. Est autem gloria opinio præclara de alicujus sapientia & virtute; adeoque h. l. gloriam Dei T.O.M. dicere possumus esse opinionem de omnipotentia, sapientia, cæterisque attributis Divinis. *ἐν ἡμῶν* vero exprimit laudis significationem, cum in sermone nostro honorificam alicujus facimus mentionem. Ut adeo id velit Apostolus: quicquid benè atque præclare virtute justitiæ Christi, ipsis communicatæ, acturi sint Philippenses, id cedere debere non in ipsorum propriam sed DEI gloriam. Bene nempe agendo agnoscere debent, nihil boni à se ipsis esse, omnia à DEO, qui nos creavit & bene agendi viribus instruxit; cumque easdem peccando amississemus, per Christum restauravit, & Spiritus Sancti gratia illas iterum nobis concessit. Aliquum ergo esse, ut Divinam immensam bonitatem, ut tantum

B₂

Christi

Christi & Spiritus Sancti beneficium gratō pectore semper celebremus. Denique Dei vocem essentialiter hic accipi pro uno vero DEO, in tribus personis subsistente, ut adeo bene operando gloriam bonitatis in DEO Patre, meriti in Filio & gratiæ in Spiritu S. respicere debeamus, extra dubium positum est, præitque sua interpretatione alibi Apostolus, cum inquit: *Omnia quæcūq; facitis, sive verbis, sive operibus, in nomine Jesu facite, gratias agentes DEO Patri per ipsum.* Col. III. 17.

CAP. II. SECTIO PRACTICA.

Absoluta verborum exegesi recto nunc pede ad doctrinam de bonorum operum studio, in his verbis latentem, progredimur, totius articuli œconomiam, per breves tantum aphorismos, disputandi nobis materiam præbituros, ne in vastum totius hujus argumenti mare immergamur, delineaturi. Sit itaque

THES. I.

*Bona opera sunt actiones Divinitus mandata, legi
Dei conformes.*

Sunt enim fructus justitiæ. Justitia autem est impletio legis. Quod Christus ad Johannem dixit: *Ita nos decet omnem justitiam implere*, Matth. III. 15, id alibi ita explicavit: *non veni, legem & prophetas solvere, sed adimplere*, Matth. V. 17. Ergo justitia Christi est legis impletio. Cum verò bona nostra opera fructus, sint justitiæ Christi, quæ in nobis est per imputationem, fieri nequit, quin & ipsa sint actiones mandata à DEO, legique Divinæ conformes, Qualis enim arbor est, tales sunt & fructus & qualis effectus est, talis est & causa. Immutata est regula, quam secutus est Christus, quam sequi & nos, si surculi de ipso, tanquam arbore & stipite nostro, esse volumus, debemus: *Nihil addatis ad id, quod vobis præcipio, nihil detrahatis.* Tantum custodite mandata Domini Dei vestri, quæ vobis præcipio. Deut. IV. 2. Errant itaque Romani, qui & electos ex propria voluntate cultus in censum bonorum operum recipiunt. Contra quos argumentamur: quicquid non est fructus justitiæ, ad legem Divinam exacta, id non est bonum opus. Atque cultus sua sponte suoque arbitratu electi non sunt tales fructus. Ergo,

THES

THES. II.

Bona opera sunt actiones, non tantum à DEO Trinitate mandata, sed ab eodem etiam, tanquam à primaria causa, effecta.

Sunt enim fructus iustitiæ, qui sunt in nobis per Jesum Christum; Ergo Christus, qui per iustitiam suam in nobis habitat, hos fructus efficit, id est, bonorum operum autor est. Sunt enim effici & efficere relata. At nominato in exteriori actione Christo, ceteræ personæ Divinæ simul intelliguntur, servato tamen cuilibet suo ordine. Quia opera Divinitatis ad extra sunt indivisa. Pater efficit volendo & procurando; Filius purificando & promerendo; Spiritus Sanctus vires largiendo & sanctificando. Quamquam hæc singula non sint exclusivè intelligenda sed appropriativè. *Omnis bona datio & omne donum perfectum* (quale cum primis bonum opus est) *descendit à patre luminum* (sunt autem omnes tres Personæ auctores luminis, cum materialis tum spiritualis) *apud quem non est vicissitudo.* Jac. I. 17. Errant itaque Sociniani, qui Servatori Christo h. non plus quam doctoris officium relinquant. Jo. Crellius ad verba: *qui sunt per Jesum Christum*, notat: *hoc est ex præscripto Christo.* Cur ergo non pari ratione dixit Apostolus: *pleni fructuum iustitiæ, qui sunt in vobis per Moysen?* Nam & Moyses agenda fugiendaque præscripsit.

THES. III.

Bona opera sunt actiones, ab homine, tanquam causa secundaria, per gratiam, eidem in justificatione collatam, effecta.

Sunt enim fructus, quibus renati sunt repleti, ceu arbores pomis onusta. At fructus ab arbore pro generantur per succum, arbori coelitus concessum. Dependet nempe hæc causa efficiens secundaria à primaria, ut nullum opus bonum absque ea inchoari aut perfici possit. Opera enim à Deo in nobis inchoantur, ab ipso quoque perficiuntur, ita tamen, ut Spiritus S. gratia sua superveniente nobis largiatur vires novas, ut velimus ac possimus simul cum ipso bene operari, & gratia subsequente efficit, ut rei ipsa bene operemur. Vires verò, ex quibus agit homo opus bonum, non sunt à se ipso, quia mens hominis naturâ ignorantia tenebris est obsita, voluntas in malis penitus obfirmata, affectus tanquam equi indomiti feruntur, totus denique homo in peccatis mortuus est, ad Tit. III; Rom. I. 21. Rom. II. 5. Ast vires, per quas homo agit bona opera, sunt à Christo,

B s

in

in hominē per iustitiam suam inhabitante; *2d* in *1m* X^o 158, ut Paulus ait. Hæ vires ad perficienda B. O. maxime sunt necessariae, sine iis voluntas humana inter causas boni operis seu actionis haud numerari potest. Errant itaq; Pontificii, hominem *ψυχῶν*, suo arbitrio propriisq; viribus hæc peragere posse docentes; siquidem opera, quantumvis optima, si non à Spiritu Summi Numinis profiscuntur, non sunt bona, Deoq; minime grata, quia non sunt filiorum opera, sed fervorum, h.e. non ex libero oriuntur Spiritu, sed servili timore fiunt, tantum ad evitandas poenas; filii autem Dei aguntur Spiritu Dei, proinde non propriis viribus attribuunt, quicquid bene operantur, sed Jesu Christo, per iustitiam in ipsis habitanti. B. Leon. Hutterus, Loco XIV, p. 862. quoad mores, inquit, externos aliquomodo regi potest humana diligentia & virium propriarum facultate, id quod illustra gentium, Aristidis, Scipionis, Camilli & similia evincunt exempla, sed interiorē cordis obedientiam, qualem requirit lex, Rom. VII. 22. & cuius finis est charitas, I. ad Tim. I. 9. homo propriis viribus non tantum non perficere, sed ne inchoare quidem potest, sine illustratione, quæ fit per doctrinam Evangelii, virtute Spiritus Sancti. Homo autem renatus ducitur Spiritu Dei ejusque instinctu, ipse quoque sciens ac volens pie vivere, Rom. VII. 15. Hæc vero opera versantur circa omnia, quæ iustitia sunt, nempe omnes actiones tam internas quam externas renatorum; iustitia enim unio continet omnes virtutes.

THES. IV.

Bona opera sunt actiones, per fidem tanquam instrumentum, gratiam Divinam apprehendens, efficiæ.

Nempe non sufficit, opera à Deo mandari, neque ab illo eadem intra constitutum à se ordinem, quantum in se est, effici, nec gratiam Divinam homini, ut & ipse operari possit, communicari, sed necesse est, ut gratia, illa, quæ à multis repellitur, per fidem ab homine apprehendatur, propriaque sibi reddatur. Tum verò fides, gratiā Divinā potentissimā efficacissimāque quasi imprægnata, vivum redditur organon, bona opera, tanquam saluberrimos fructus, protrudendi. Diserte Apostolus: *fructus iustitiæ, qui sunt per Jesum Christum in nobis*, intellige, ut supra ostendimus, *fide apprehensum*. Id enim nisi accedat, omnis operatio Christi successu destituitur. Rectè Apologia Aug. Conf. ait: *quia fides offert Spiritum S. & parit novam vitam in Cor dibus*, necesse est

est, ut pariat Spirituales motus in cordibus, porro pag. 85. extra anal-
 go Evangelio & remissione peccatorum fide erigimur, concipimus Spi-
 ritum S. ut recte de Deo sentire possimus & timere Deum & credere ei. Er-
 rant itaque Antinomi, qui fidem ab operibus ita separant, ut hæc
 ab illa abesse utique posse defendant.

THES. V.

Bona opera sunt actiones, per fidem ultimo verè bona reddita.

Non fecunda mater tantum bonorum operum est fides, sed
 eorundem etiam anima seu forma. Cur enim opera iustitiæ à
 Paulo commendantur, non ea, quæ & in quantum ex lege pro-
 grediuntur, sed quæ per Jesum Christum fiunt in gloriam Dei,
 nisi quia opera, quantumlibet cum lege aliquam conformitatem
 habent, Deo tamen extra Christum, fide apprehensum, ob im-
 perfectionem, conformitati istî adhærentem, grata non sunt. Fi-
 des itaque illa pulchra species & forma est, quæ cum in operi-
 bus bonis deprehenditur, Deum in amorem sui rapit. Quippe
 fides ubi ob infirmitatem carnis nostræ legem implere non vale-
 mus atque adeo ob nãvos, voluntati implendi adhærentes, Deo
 placere non possumus, perfectissima Christi obedientia, quam
 sibi appropriat, nostros defectus supplet. Nullus enim homo
 ab adhærentibus pravæ concupiscentiæ sordibus, peccatisque
 reliquis penitus liber est, plerisque, dum bene operantur, spi-
 ritualis superbia & foetidus amor sui ipsius adhæret, multi sunt eti-
 am in op. imo opere defectus, Deo fastidium parientes: his fides
 medetur, quæ facit, ut non solum persona sed opera personæ Deo
 reconciliata; placeant. Per fidem non tantum certi reddimur de
 operibus nostris, quod cum voluntate Divina qualitercunque
 conveniant, in quantum fides notitia & assensus est, sed etiam per-
 fectionem Christi apprehendimus, atque imperfectionem ope-
 rum nostrorum obtegimus, in quantum fides est fiducia. *Sine fide
 impossibile est placere Deo.* Hebr. XI. 6. Errant itaque Pontifici & Ar-
 miniani, qui etiam in fidelium opera verè bona esse contendunt.

THES. VI.

*Bona opera sunt actiones, ad De: gloriam, tanquam finem
 ultimum & primum, directæ.*

Id totidem verbis enunciat extus Paulinus, duplicique repe-
 titione confirmat. Ergo quæcunque opera, etiam per se bona
 &

& à Deo præcepta, non fiunt, debito fine, in gloriam Dei, per accidens fiunt peccata; actiones enim finibus judicantur, ait. p. m. D. Dieter. pag. 285. Graviter Servator noster ad discipulos suos: *luceat lux vestra coram hominibus, ut videant vestra opera & glorificent Deum Patrem, qui est in cælis* Matth. V. 16. Errant itaque Gentiles & Christiani hypocritæ, qui bene & præclare agendo sui potius nominis immortalitati, quam Divino honori consilere adlaborant.

THES. VII.

Bona opera sunt actiones, ad demonstrandam fidem, tanquam finem immediatum & secundarium, directæ.

Sunt enim fructus justitiæ, per fidem apprehensæ. Fructus autem de arbore, deq; ejus bonitate & qualitate testantur. Deum timendo, amando, invocando & confidendo, eundem laudando demonstramus, fide nos Deo totos inniti. Proximum diligendo, eundem variis officiis prosequendo, sobriè & castè vivendo, ostendimus, fide nos Deum amplecti, atque ideo mandatis ejus obsequium præstare velle. *Si frater & soror nudi sint & indigeant victu quotidiano, dicat autem aliquis ex vobis illis: ue in pace, calestamini ac saturamini, non dederitis autem eis, quæ necessaria sunt corpori, quid proderit? Sic & fides, si non habeat opera, mortua est & in semet ipsa. Sed dicet quis: tu fidem habes & ego opera habeo; ostende mihi fidem tuam sine operibus & ego tibi ostendam ex operibus fidem meam.* Jac. II. 15. 16. 17. 18. Errant itaque Pontificii, qui finem bonorum operum faciunt ipsam salutem, quam illa meritorie procurent. Fructus enim arboris salutem & incolumitatem neque efficiunt, neque conservant, sed tantum demonstrant.

THES. VIII.

Bona opera sunt actiones, homini plane necessariae.

Sunt enim fructus justitiæ. Fructus autem sunt effectus arboris. Et posita causâ ponitur effectus. Quam itaque necessarius est effectus causæ (est autem ita necessarius, ut sine eo causa non possit esse causa) tam necessaria sunt bona opera justitiæ & fidei, quarum illa bona opera, ut causa principalis, hæc, ut organica, producit. Præterea rogat Deum Apostolus, ut Philipenses impleat his bonorum operum fructibus. Id autem non faceret, nisi necessarios eos Philipensibus esse sciret. *Dei factura sumus, creati in Christo*

Christo Jesu ad bona opera, ad quae preparavit nos Deus, ut in eis ambularemus. Eph. II. 10. Quare Augustana Confessio art. VI. docent, inquit, Ecclesiae nostra, quod fides illa debeat bonos fructus parere, & quod oporteat bona opera, mandata à Deo facere. Calumniantur itaque Romanenses, dicentes, bona opera à Lutheranis prohiberi. Videatur Artic. XX. A. C. & qui ea de re professus egit studio. Doct. Sebast. Schmidius libro, quem inscripsit: Lutherische Frömmigkeit oder Tractat von denen guten Wercken.

Thes. IX.

Bona opera neque promerentur salutem, neque efficiunt salutem, neque via & medium sunt ad salutem, neque conditio sunt salutis, neque ordinem habent ad salutem, neque necessaria, sunt ad salutem.

Fructus non promerentur neque efficiunt arboris incolumitatem, sed ex eadem tanquam effectus, incolumitate posteriores promerentur. Fructus non sunt via & medium ad procurandam arboris salutem, neque etiam conditio, qua posita sana reddatur arbor. Fructus non habent ordinem ad arboris incolumitatem, siue praesentem siue futuram, autem denter producendam. Neque necessaria sunt ad salutem arboris, cum jam ante salutem & incolumis sit arbor, imò nisi ante incolumis esset arbor, fructus producere non posset. Ita & prorsus bona opera. Nihil illa agunt, nisi quod vitam fidei demonstrant, sicut fructus ostendunt, arborem bonam & vividam esse: & laudem creatoris sui celebrant, sicut fructus arboris hortulani diligentiam, qui ad fructus tam pulchros suam curam eandem idoneam fecit, commendant. Si ad quidquam aliud conducerent bona opera, id exprimeretur in loco, ubi ea de re data opera agit Paulus, non omisisset. Nec enim æquum erat effectum ignobiliorem nominari, reticere nobiliorem. Arbitramur hominem justificari fide sine operibus legit. Rom. III. 28. Secundum misericordiam suam Deus nos salvos fecit, non ex operibus iustitiae, quae fecimus. Tit. III. 5. Errant itaque ex Pontificiis, Calvinianis, Arminianis, Socinianis, aliisque qui aliquid horum asserunt, siue in ordine ad justificationem, siue in ordine ad salutem.

THES. X.

Bona opera in hac vita non sunt omnibus numeris perfecta. Sunt enim fructus facti in fide perfecta obedientiae Christi. Si

C

verò

Verò homo post lapsum, etiam præstito pro se merito Christi
ejusque virtute legem implere potuisset, non opus fuisset fide,
perfectam Christi obedientiam loco imperfectæ impletionis ap-
prehendente. Cur enim ad aliam obedientiam recurreret, si
obedire ipse perfecte posset? Jam verò fides in hunc ipsum lo-
cum successit, ut, quod legi deerat, quandoquidem per infirmi-
tatem carnis attenuata fuerat, appropriata sibi impletionem, per
Christum præstita, suppleret, ut *justitia à lege requisita in nobis im-
pleretur*, cum à nobis impleri non posset, Rom. VIII. 3. 4. Recte
Apologia August. Confess. de dilectione & impletionem legis pag.
87. *Prædicant se legem implere, cum hac gloria propriè debeat Christis;
& fiduciam priorum operum opponunt justitiæ Dei. Dicunt enim
de condigno se mereri gratiam & vitam æternam. Hac est simpliciter
impia & vana fiducia. Nam in hac vita non possumus legi satisfacere,
quia natura carnalis non desinit malos affectus parere, & sic resistit
Spiritus in nobis. Errant itaque rursus Romani, Sociniani, Armi-
niani, Weigeliani, qui regnorum & perfectionem bonæ esse, iis
que legem impleri*

THES. XI.

*Bona opera in hac vita ad qualemcunque perfectionis
gradum ascendere possunt.*

Possunt enim renati esse *πᾶσι θεοῦ καὶ πάντων δικαιοσύνης*, pleni
fructuum justitiæ. Quod autem plenum est, id eatenus, quia plenum
est, perfectum est. Quemadmodum *καὶ πᾶσι θεοῦ ἐνν*, gaudium
plenum est gaudium perfectum. I Joh. I. 4. Et mensura plena est men-
sura, cui nihil deest, h. e. perfecta. Sunt itaq; pleni fructuum justiti-
æ, qui ad perfectionis gradum in operatione bonorum operum
pervenerunt. Sicut perfecta est arbor, quæ plena fructibus turget.
Cumque tripliciter perfectio illa seu plenitudo respici possit; ra-
tione extensionis, quoad fructuum multitudinem, ratione inten-
sionis, quoad eorundem bonitatem & virtutem; & ratione pro-
tensionis, quoad fructuum durationem & perseverantiam: in o-
mnium illa latitudine Paulus bonorum operum plenitudinem re-
quirir, ut nempe abundant omnibus bonis operibus, omni-
que eo, quod fructuum spiritualium nomine venit, sicut nempe ar-
bor fructuum multitudine superbit: ut bonorum operum su-
dium

dium non ad affectuum fastidium & exteriorum facinorum cohibi-
tionem, quod & Gentiles & Pharisei fecerunt, sed ad interiorum
etiam motuum alacritatem & animi in emendatione sui vim &
vigorem extendant. Sunt enim fructus iustitiæ ejus, quæ est per
Christum Jesum, adeoque per virtutem longe majorem, quam
qualis per naturam Gentilibus obtigit. Ut denique sanctitati illi
sine ullâ interruptione ad finem usque vitæ sedulam operam
impendant, quippe per quam inculpati sint ad diem usque Chri-
sti. Dico autem, posse bona opera adscendere ad perfectionem
qualemcunque. Est enim perfectio operum, vel absoluta, cui ni-
hil omnino deest, quando secundum legis rigorem con-ide-
rantur; quo pacto nulla bona opera perfecta esse superiori
thesi ostendimus: vel secundum quid, statui nempe & condi-
tioni corruptæ nostræ naturæ conveniens, ultra quam in hac
vita plenior non detur. Priori modo negat Paulus perfectum
se esse, Philip. III. 12. Posteriori modo affirmat, cap. III. 15. Quæ
enim hæc esset gratia Divina, quæ homini regenito ne quidem
tantum virium tribueret, ut à voluntario peccato sibi per omnem
vitam temperare posset? Id enim nisi posset, nunquam de sa-
lute futura certus esse posset. At verò Deus non velle tantum dat,
sed & perficere secundum voluntatem suam, Cap. II. 13. modo Deo o-
peranti homo non resistat. Et pax Divina, cordibus ipsorum
per Christum inhabitantem insita, custodit eos in Christo Jesu, con-
tra omnia scilicet peccata, pacem illam turbantia; Cap. IV. 7.
Concludo verbis Maximè Rev. Dn. Doct. Schomeri, Disp. II. Mo-
ral. §. 13. Quamquam, inquit, contra gloriationes Pharisæicas do-
cemur, legem à nobis perfecte impleri non posse, doceri tamen etiam
contra carnalem securitatem oportet, quod implere illam aliqua ratio-
ne possimus. Et sicut illa propositio in Theologia Polemica frequens est:
ita hanc in Morali non minus sedulo proponendam esse, celeberrimus
Chemnitius quondam judicavit. Cujus allegatis verbis subjicit: Uri-
nam hæc omnes Catecheta & concionatores probe observarent, cum in
hoc argumento occupantur. Errant itaque Epicuræi, qui dum à gra-
vioribus abstinent criminibus, reliqua omnia Divinæ legis præ-
cepta communi humanitatis ratione, viriumque adiuvantia excu-
lant atque declinant,

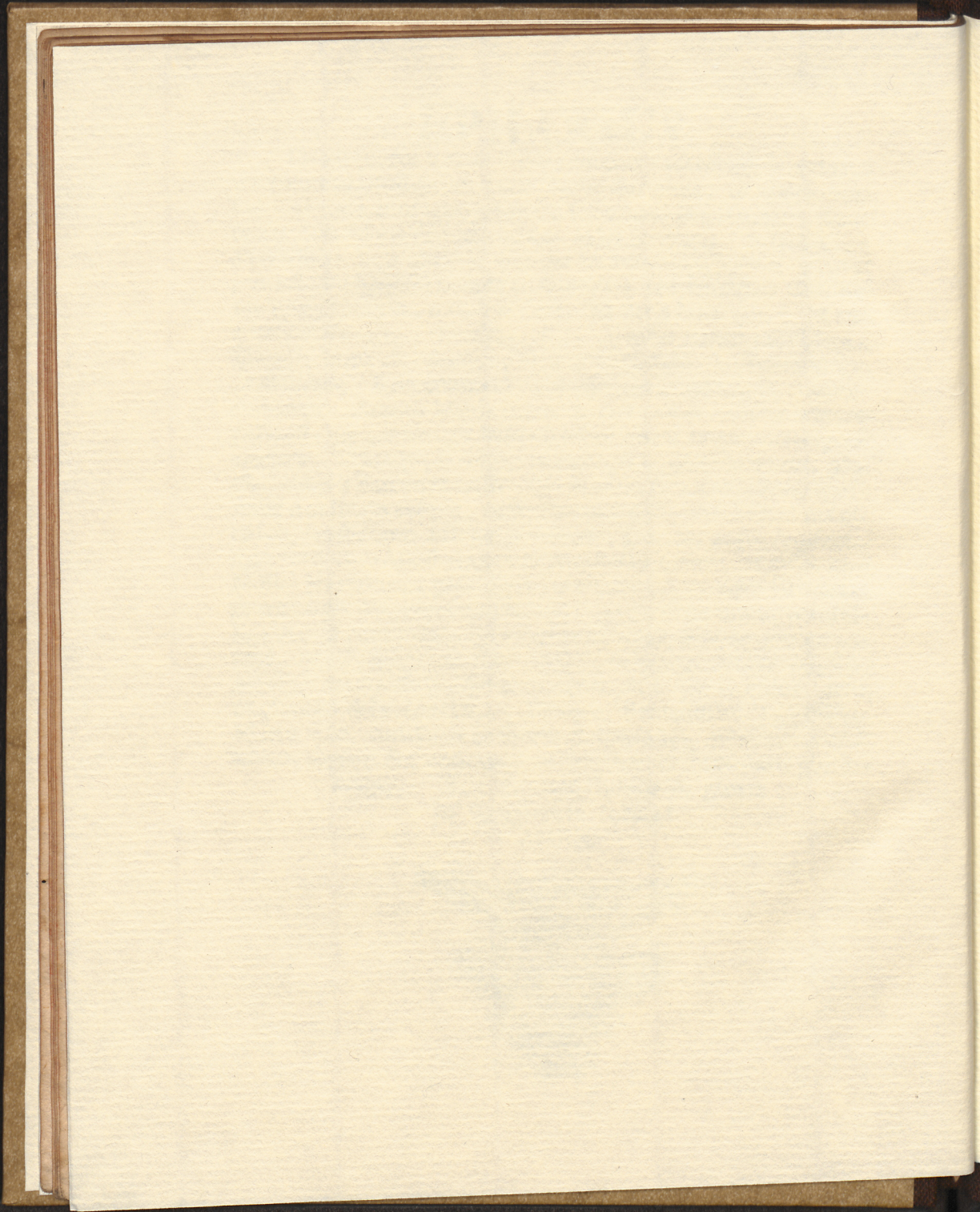
EPILO-

EPILOGUS.

Quamobrem si cum Philippentibus Sanctorum nomen tu-
eri volumus, nostrarum partium esse ducamus, ut non nudum
tantummodo titulum geramus, sed omine impleamus. Sicut
arbor non solum delectat oculos foliis ac ramis, sed fructibus
potius suis: ita & nos non speciosâ tantum externorum operum
pompâ Christianum nomen ostentemus, sed fructibus Christia-
no homine dignis, non simulatis, sed veris bonisque. Id re-
quirit vitis nostra, Christus Jesus, cui insiti sumus per fidem.
Illa quia bona est, meritò palmites boni sint, fructumque bo-
num ferant. Revocemus in animum gravem Johannis commi-
nationem, dicentis Matth. III. 10. *Securis jam ad radicem arborum
posita est, omnia arbor non faciens fructum bonum exciditur & in ignem
conjicitur.* Denique si tanta nos argumenta haud moveant, glo-
ria creatoris Patrisque nostri, qui in cœlis est, excitetur, qui in
hunc nos finem creavit, ut fructuum nostrorum ubertas nomi-
ni suo, sanctissimo adferat honorem, gloriam atque laudem.
Egò vero cum Apostolo genua mea flecto coram Patre Domini
Nostri Jesu Christi, precorque, ut charitas omnesque virtutes in
nobis magis magisque exuberent, in agnitione omni que intel-
ligentia, ut probemus, quæ sint præstantia, simusque sinceri ac
tales, ut nemini simus offenculo, in diem Christi, ut implea-
mur fructibus justitiæ, qui contingunt per Te, ô Domine Jesu,
ad gloriam & laudem DEI. Tibique, Benignissime Jesu, DEI ac
Mariæ filio, cum Patre ac Spiritu S. coæterno, Salvatori mundi
unico, Autori & Consummatori æternæ nostræ salutis glorio-
sissimo. Tibi sit laus, honor & gloria
in sempiterna secula!

AMEN.

dium non ad affectum tantum & exterioru-
tionem, quod & Gentiles & Pharisei feceru-
etiam motuum alacritatem & animi in eme-
vigorem extendant. Sunt enim fructus iusti
Christum Jesum, adeoque per virtutem lon-
qualis per naturam Gentilibus obtigit. Ut
sine ulla interruptione ad finem usque vi-
impendant, quippe per quam inculpati sint
sti. Dico autem, posse bona opera adscendi
qualemque. Est enim perfectio operum
hil omnino deest, quando secundum legi-
rantur; quo pacto nulla bona opera pe-
thesi ostendimus: vel secundum quid, ita
tioni corruptæ nostræ naturæ conveniens
vita plenior non detur. Priori modo neg-
se esse, Philip. III. 12. Posteriori modo affirm-
enim hæc esset gratia Divina, quæ homini
tantum virium tribueret, ut à voluntario pec-
vitam temperare posset? Id enim nisi pos-
lute futura certum esse posset. At verò Deu-
sed & perficeri secundum voluntatem suam, Cap-
peranti homo non resistat. Et pax Divina
per Christum inhabitantem insita, custodit
tra omnia scilicet peccata, pacem illam tu-
Concludo verbis Maximè Rev. Dn. Doct. Sc-
ral. S. 18. Quamquam, inquit, contra glori-
emur, legem à nobis perfecte impleri non posse
contra carnalem securitatem oportet, quod im-
ne possimus. Et sicut illa propositio in Theologia
ita hæc in Morali non minus sedulo proponenda
Chemnitius quondam iudicavit. Cujus allegati-
nam hæc omnes Catechete & concionatores prob-
hoc argumento occupantur. Errant itaque Epic-
vioribus abstinent criminibus, reliqua omni-
cepta communi humanitatis ratione, virium
sant atque declinant,

cohibi-
tiorum
vim &
est per
quam
itati illi
peram
e Chri-
ionem
cui ni-
a ide-
teriori
condi-
in hac
fectum
. Quæ
videm
mnem
de sa-
um dat,
Deo o-
forum
su, con-
o. IV. 7.
II. Mo-
cas do-
etiam
a ratio-
sens est:
rimus
it: Uti-
cum in
à gra-
is præ-
excu-
PILO-

